

تلاش برای احیاء کمیته ملی ایکوموس ایران

بابی بر فعالیت‌های ایکوموس ملی می‌تواند قلمداد گردد. انتشار این منشور به خصوص در زمانی مفهوم پیدا می‌کند که بحث ادغام سازمان میراث فرهنگی و گردشگری در برنامه پنج‌ساله سوم در میان می‌باشد. آرم پیشنهادی ایکوموس ملی ایران همراه این نوشتار ارائه می‌گردد.

منشور بین‌المللی ایکوموس درباره‌گردشگری فرهنگی^(۱)، اداره کردن گردشگری روی محوطه‌های میراث

روح منشور

میراث طبیعی و فرهنگی در معنای گسترده آن متعلق به تمام انسانهاست. هر یک از ما حقی از این ارزشهای جهانی داریم و مسئولیم آنها را درک کنیم و موظف به ارج گذاری به آنها و حفظ آنها هستیم.

میراث مضمون ادراکی گسترده‌ای است که هم محیط طبیعی و هم محیط فرهنگی را دربر می‌گیرد. میراث شامل تصورات ذهنی از چشم‌اندازها، مجموعه‌های تاریخی، محوطه‌های طبیعی، محوطه‌های ساخته شده و نیز تصورات ذهنی از علم الانواع، مجموعه‌ها (کلکسیون‌ها)، اعمال فرهنگی سنتی یا اعمال فرهنگی عصر حاضر، شناخت‌ها و تجربه‌ها است. میراث یادآور و بیانگر راه طولانی توسعه تاریخی است. میراث تشکیل دهنده جوهر هویت‌های گوناگون ملی، ناحیه‌ای، بومی و محلی و جزء جداناپذیری از زندگی نوین است. میراث نقطه پویایی برای رجعت و ابزار مثبتی برای توسعه و تبادل است. میراث خاص هر

شورای بین‌المللی بناها و محوطه‌ها که اختصاراً ایکوموس ICOMOS نامیده می‌شود در زمره فعال‌ترین نهادهای غیر دولتی وابسته به سازمان یونسکو به شمار می‌آید که در پی منشور (قطعنامه) و نیز در مورد حفاظت و مرمت میراث فرهنگی در سال ۱۸۶۴/۱۳۴۵ تشکیل گردید.

اساسنامه آن در اجلاس مؤسسان ایکوموس در ورشو به تاریخ ۲۲ ژوئن ۱۹۶۵/۱۳۴۴ به تصویب رسید.

ایران جزو نخستین کشورهای بود که اصول قطعنامه و نیز را پذیرفت و به عضویت این سازمان درآمد و کمیته ملی خود را در سالهای پنجاه تشکیل داد و فعال گردید ولی با پیروزی انقلاب اسلامی فعالیت آن عملاً متوقف شد. در سال ۱۳۷۷ فکر فعال کردن این نهاد ملی قوت گرفت با تشکیل هیئت موسس اساسنامه آن تنظیم و به تصویب شورای مرکزی رسیده و هم اکنون مراحل تصویب آن در وزارت ارشاد اسلامی طی می‌شود.

ایکوموس در سطح بین‌المللی و کمیته‌های آن در سطح ملی در کشورهای مختلف عضو از جمله فعالترین نهادهای غیر دولتی در امر حفاظت از بناها، محوطه‌ها و بافت‌های تاریخی به شمار می‌آیند که امیدواریم در آینده نزدیک شاهد فعالیت‌های مؤثر و چشمگیر کمیته ملی ایران نیز باشیم.

یکی از اهداف و فعالیت‌های ایکوموس تدوین و ارائه توصیه‌های بین‌المللی مرتبط با مطالعه، نگهداری، حفاظت و مرمت شایسته از ابنیه، محوطه‌ها و بافت‌های تاریخی است که به صورت قطعنامه‌ها و منشورهای اعلام می‌گردد.

از آخرین منشورهای صادره از سوی ایکوموس «منشور بین‌المللی ایکوموس درباره‌گردشگری فرهنگی» و مدیریت گردشگری در محوطه‌ها و بناهای تاریخی می‌باشد» که در اکتبر ۱۹۹۹ در دوازدهمین مجمع عمومی ایکوموس در مکزیکو به تصویب رسیده است.

انتشار این منشور که توسط آقای اصغر کریمی مسئول موقت دبیرخانه ایکوموس ملی ایران ترجمه شده است به عنوان فتح

۱- این منشور در اکتبر سال ۱۹۹۹ در دوازدهمین مجمع عمومی ایکوموس در مکزیکو به تصویب رسیده است.

جمعیت و هر محل و خاطره جمعی آنها غیر قابل جایگزینی بوده و برای حال و آینده بازنمای بنیاد ذاتی توسعه است.

در این دوره کلی‌سازی و یکسره‌سازی فزاینده، حمایت از میراث فرهنگی هر مکان یا هر ناحیه، حمایت از تنوع فرهنگی آنها، حفاظت از این میراثها و تنوع‌های فرهنگی و تفسیر و معرفی آنها، امر مهمی است که هر کسی در هر جایی باید به آن بپردازد. با این همه، معمولاً چنین است که در چهارچوب توصیه‌های مقدر و مختص بین‌المللی، اداره این میراث از مسئولیت‌های جوامع گردشگرپذیر است.

اولین مراد مدیریت بر میراث، شناساندن مفهوم و فحوای آن هم به جوامع گردشگرپذیر و هم به گردشگران و توجیه حفاظت آن برای آنهاست. مدیریت مادی خردمندانه بر میراث و بر توسعه فرهنگی و نزدیکی هوشمندانه و یا انفعالی این دو هم یک حق است و هم یک برتری. این مدیریت باید نسبت به ارزشهای میراثی، نسبت به مردم بومی که این میراث را جاودانه می‌کنند، نسبت به چشم‌اندازها و فرهنگهایی که آنها را تولید کرده‌اند، نسبت به منافع و حقوق کنونی جوامع گردشگرپذیر و نسبت به صاحبان مجموعه تاریخی احساس احترام کند و حامل احترام باشد.

تعامل پویا بین میراث فرهنگی و گردشگری

گردشگری ملی و بین‌المللی یکی از محمل‌های اصلی تبادل فرهنگی بوده و هست، فرصتی است برای درک تجربه‌های حرفه‌ای که از گذشته باقی مانده بلکه مجال است برای درک تجربه‌های زندگی کنونی سایر گروه‌های انسانی. این نوع گردشگری به شکل گسترده‌ای به مثابه نیروی مثبتی شناخته شده که به حفاظت میراث طبیعی و فرهنگی مساعدت می‌کند. گردشگری می‌تواند از ویژگیهای اقتصادی میراث استفاده کند و آن را با به وجود آوردن منابع، با توسعه آموزش و با تغییر جهت دادن به سیاست، برای حفاظت خود به کار برد. گردشگری یک شرط اساسی اقتصادی را برای کشورهای متعدد و ناحیه‌های متعدد عرضه می‌دارد و اگر با موفقیت اداره شود می‌تواند عامل مهمی برای توسعه باشد.

گردشگری در بطن توسعه تبدیل به پدیده فرهنگی پیچیده‌ای شده است. گردشگری در قلمروهای اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، آموزشی، علمی، بوم‌شناختی و زیبایی شناختی نقش اساسی ایفا می‌کند. کامیابی به ارزش دادن به تضادها و تعارضهایی که می‌توانند بین انتظارات گردشگران و تمایلات جوامع

گردشگرپذیر وجود داشته باشد، هم یک مناقشه است و هم یک مساعدت.

میراث طبیعی و فرهنگی، مثل تنوع فرهنگهای زنده، جاذبه‌های گردشگری عمده و مهمی هستند. گردشگری افراطی می‌تواند به همان اندازه به همگونی کالبدی و به دلالت و معنای میراث آسیب رساند که گردشگری غیر واقعی و بیهوده و یا گردشگری‌ای که بد اداره می‌شود. رفت و آمدهای توریستی می‌تواند منجر به انهدام فضاها، طبیعتی و فرهنگی و شیوه‌های زندگی جوامع گردشگرپذیر شود.

گردشگری برای جوامع گردشگرپذیر حامل امتیازاتی است و استطاعت‌هایی و دلالت‌های مهمی را برای آنها فراهم می‌کند تا بر اساس آنها عهده‌دار امر نگهداری میراث و اعمال و عادات فرهنگی‌اشان باشند. برای به کار گرفتن یک صنعت گردشگری مستمر و پایدار، برای مساعدت به حمایت از منابع میراثی برای نسلهای آینده، مشارکت و همکاری بین جوامع گردشگرپذیر نمونه، حافظان و متصدیان گردشگری، مالکان خصوصی، مسئولان سیاسی، اندیشمندان و برنامه‌ریزان و مدیران محوطه‌ها ضرورت دارد.

ایکوموس، شورای بین‌المللی بناها و محوطه‌ها، به عنوان مصنف این منشور و نیز سازمانهای بین‌المللی و صنایع گردشگری آماده‌اند تا این زمینه مبارزاتی را احیاء و به آن ارتقاء بخشند.

اهداف منشور

اهداف منشور گردشگری فرهنگی عبارتند از:

- ۱- تشویق و تسهیل کار کسانی که در امر حفاظت و اداره میراث شرکت دارند تا آنها را برای جوامع گردشگرپذیر و گردشگران دسترس‌تر کنند.
- ۲- تشویق و تسهیل کار صنعت گردشگری برای ارتقاء و اداره گردشگری در رعایت و احترام و ارزش‌گذاری به میراث و فرهنگهای زنده جوامع گردشگرپذیر.
- ۳- تشویق و تسهیل گفتگو بین مسئولان میراث و مسئولان صنعت گردشگری به منظور بهتر فهماندن اهمیت و شکنندگی مجموعه‌های میراثی، کلکسیون‌ها، فرهنگهای زنده با دغدغه حمایت و حراست از آنها برای مدتی طولانی.
- ۴- تشویق کسانی که برنامه‌ها و سیاستهایی را به منظور توسعه پروژه‌های مشخص و قابل اندازه‌گیری و خط

مشی‌های مرتبط با معرفی و تفسیر مجموعه‌های میراثی
فعالیت‌های فرهنگی در زمینه حمایت و حفاظت از آنها پیشنهاد
می‌کنند.

علاوه بر این:

- منشور مشوق مجموعه نوآوری‌های ایکوموس و سایر
سازمانهای بین‌المللی و کسانی است که امکان رسیدن به این
هدف را فراهم می‌کنند.

منشور مشوق به وجود آوردن راهنماهای خردبین توسط
احزاب و دستجات علاقمند است. این راهنماها نحوه بکارگیری
روشن اصولی را تسهیل خواهند کرد که منشور آنها را در
چهارچوب مداخلات خاص و بنابر خواست سازمانها و جوامع
گردشگری پذیر و ویژه تدوین کرده است.

اصول منشور گردشگری فرهنگی

اصل ۱

گردشگری ملی و بین‌المللی یکی از محمل‌های اصولی
مبادلات فرهنگی است. حمایت از میراث باید فرصت‌های
جدی و کاملاً اداره شده‌ای را در اختیار اعضای جوامع
گردشگری پذیر و گردشگران بگذارد تا آنها میراث و فرهنگ
جوامع گوناگون را تجربه و درک کنند.

۱-۱- میراث فرهنگی منبعی مادی و معنوی است. گواهی است
از یک توسعه تاریخی. نقشی مهم در زندگی معاصر دارد و باید به
طور کالبدی، ادراکی و انفعالی قابل دسترس عام باشد.
برنامه‌های حمایت و حفاظت از عناصر کالبدی، از حالات غیر
ملموس و از بیانات فرهنگی معاصر که در گسترده‌ترین معانی
آنها مستترند باید موجبات تسهیل درک و تصور بیانات را به
نحوی منصفانه و منطبق با وسایلی که در اختیار دارند برای
جوامع گردشگری پذیر و گردشگر فراهم آورد.

۱-۲- مشخصات و میراث خاص میراث طبیعی و فرهنگی
سطوح معانی و بیان متفاوتی دارند. بعضی از آنها دارای ارزش
جهانی، بعضی دارای ارزش ملی، بعضی دارای ارزش ناحیه‌ای یا
محلی هستند. برنامه‌های تأویل و اجرا باید این سطوح بیانی
متفاوت را به شیوه‌ای مناسب و قابل دسترس با به کار بردن
وسایل آموزشی محرک امروزی، وسایل ارتباط جمعی،
فناوری، توضیحات از حالات تاریخی، محیطی و فرهنگی به
جوامع گردشگری پذیر و گردشگر معرفی و ارائه کند.

۱-۳- برنامه‌های تفسیر و اجرا باید به خودآمدنی عمیق توسط
مردم را تشویق و تسهیل کند، به خودآمدنی که پایه‌های اساسی
را برای تأمین حفاظت از میراث طبیعی و فرهنگی را در طول زمان
تشکیل می‌دهد.

۱-۴- برنامه‌های تعبیر و اجرا باید بیانات مجموعه میراثی،
سنت‌ها و اعمال فرهنگی را در چهارچوب تجربیات گذشته و تنوع
کنونی سرزمینها و جماعات را بدون از قلم انداختن اقلیت‌های
فرهنگی و زبانی معرفی کند. باید به بازدید کننده اطلاعاتی از
ارزش تنوع فرهنگی که این یا آن نوع میراث را مشخص می‌کند،
داده شود:

اصل ۲

رابطه بین میراث و توریسم رابطه‌ای پویا است و باید بر
تضادها و تعارض ارزشها فایق آید. این رابطه باید به
شیوه‌ای پایدار به نفع نسلهای کنونی و آینده تدرئه شود.

۲-۱- بیان مجموعه‌های میراثی ارزشی را برای تمام مردمان و
پایه‌ای مهم از تنوع فرهنگی و توسعه اجتماعی را تشکیل می‌دهد.
حمایت و حفاظت فرهنگهای زنده، مجموعه‌های دیراثی و
کلکسیون‌ها و هم چنین تمامیت جسمانی و بوم‌شناختی در مقوله
و مفهوم محیطی برای مدتی طولانی باید جزئی اساسی از
سیاست‌های توسعه اجتماعی، اقتصادی، قانونی، فرهنگی و
گردشگری باشد.

۲-۲- تعامل بین منابع میراثی و گردشگری، تعاملی پویا و در
تحول پایدار است. هم موجب فرصتها و هم موجب تقابل‌ها و
تضادها و تعارضها می‌شود و هم آنها را تعمیم می‌دهد. برنامه‌ها،
فعالیتها و توسعه‌های گردشگری باید به نتایج مثبتی برسند و
برخوردهای منفی را که خواهند توانست به زیان میراث و
شیوهای زندگی جوامع گردشگری پذیر باشند، محدود کنند، البته
با دادن پاسخ بهتر به نیازها و خواسته‌های بازدیدکنندگان.

۲-۳- برنامه‌های حمایت، تعبیر و توسعه گردشگری باید مبتنی
بر نوعی نزدیکی قابل درک از حالات ویژه‌ای که غالباً پیچیده و
متباین و متعارض هستند، از بیان میراث‌های گوناگون باشد.
پیگیری منظم پژوهش مهم است زیرا امکان تعمق درک و ارزش
گذاری به بیان این شواهد میراثی گوناگون را می‌دهد.

۲-۴- حفظ صحت، واقعیت، رسمیت و قانونی بودن
مجموعه‌های میراثی و کلکسیونها مهم است. لازمه اساسی آن
بیان فرهنگی آن است که از گذشته‌های دور در قالب موارد و

مصالح، خاطرۀ جمعی و سنتی به ما رسیده است. برنامه‌ها باید صحت مجموعه‌های میراثی را به نحوی معرفی و تفسیر کند که به درک و ارزشگذاری این میراث فرهنگی عنایت داشته باشد و به آن مساعدت نماید.

۲-۵- برنامه‌های توسعه گردشگری و زیرساختها باید ابعاد زیباشناختی، اجتماعی، فرهنگی، مناظره طبیعی و فرهنگی، ویژگیهای تنوعی و همچنین محیط گسترده‌ترین پیرامون مشهود مجموعه‌های میراثی را در نظر داشته باشد. باید ارجحیت را به مواد و مصالح محلی داد و مشخصه‌های معماری محلی و ویژگیهای ساخت و ساز بومی را مد نظر داشت.

۲-۶- ارتقاء و توسعه گردشگری مجموعه‌های میراثی باید بعد از برقراری برنامه‌های مدیریتی باشد که ارزش طبیعی و فرهنگی منابع میراثی را مد نظر دارد. باید محدوددهای قابل قبول از اصلاحات را مقرر دارد که در خور اجرا روی این مجموعه‌ها باشد. به خصوص با در نظر گرفتن برخورد رفت و آمد گردشگری روی ویژگیهای جسمی، تمامیت، بومشناختی و تنوع فضاها، دسترسی نظامهای حمل و نقل و خوب بودن اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جوامع گردشگرپذیر. اگر سطح تغییرات و اصلاحات پیشنهاد شده غیر قابل قبول باشد، باید برنامه توسعه تغییر و اصلاح شود.

۲-۷- برنامه‌های ارزیابی باید امکان در نظر گرفتن برخوردهای فزاینده فعالیت‌های گردشگری و توسعه را در فضاهای ویژه یا جوامع خاص فراهم آورد.

اصل ۳

عملیات ارزش دادن به مجموعه‌های میراثی باید متضمن تجربه‌ای پربار و دلپذیر برای بازدیدکنندگان باشد.

۳-۱- برنامه‌های حمایت و گردشگری باید اطلاعاتی با کیفیت بالا ارائه کند به طریقی که به درک بازدیدکنندگان از بیان ویژگیها و ضرورت حمایت از آن مساعدت نماید. این برنامه ضمناً باید به شیوهای مناسب برای قراردادن بازدیدکننده در وضعیت بهره‌برداری بهتر از بازدید خود مشارکت داشته باشد.

۳-۲- بازدیدکننده باید بتواند مجموعه‌های میراثی را همانطور که مطلوب و آرزوی اوست بازدید نماید. یک مسیر گردش ویژه می‌تواند برای کاهش تلافی‌هایی از این نوع بازدید بر روی تمامیت آن و از ویژگیهای کالبدی، طبیعی و فرهنگی محوطه‌ها ضرورت داشته باشد.

۲-۳- رعایت ویژگی مقدس محوطه‌ها، اعمال و سنتهای معنوی باید به نحوی اولی توسط مدیران محوطه‌ها، بازدیدکننده‌ها، سیاستمداران، برنامه‌ریزان و مجریان گردشگری مورد توجه قرار گیرد. بازدیدکنندگان باید به این امر تشویق شوند که همانند مهمانانی عزیز رفتار کنند و به ارزشها و به سبکهای زندگی جوامع گردشگرپذیر احترام بگذارند. با کنار گذاشتن سرفتها و تجارت غیر قانونی فرهنگی و با رفتار کردن به شیوه‌ای که به حفظ یک پذیرایی مطلوب برای بازدیدکنندگان آینده مساعدت نماید.

برنامه‌ریزی فعالیت‌ها گردشگری باید بهترین شرایط رفاهی، امنیتی و آرامش را به نحوی در اختیار بازدیدکنندگان بگذارد که لذت بردن از بازدیدشان را تقویت کند بدون این امر خساراتی را به بیان و ویژگیهای بوم شناختی میراث برساند.

اصل ۴

جوامع گردشگرپذیر و جوامع محلی با برنامه‌های ارزشگذاری گردشگری محوطه‌های میراثی مشارکت داشته باشند.

۴-۱- حقوق و منافع جوامع گردشگرپذیر در سطح ناحیه‌ای و هم در سطح محلی، مالکیت خصوصی و مردمان بومی که به قوانین سنتی، مسئولیتها دربارۀ سرزمین خودشان و دربارۀ محوطه‌هایی که برای آنها بیان و مفهوم ویژه‌ای دارد، به آن عمل کنند، باید مورد احترام باشد و رعایت شود. این حقوق و منافع باید در بهینه‌سازی و بکارگیری برنامه‌های ارزشگذاری به میراث مشارکت داشته باشد و این کار باید با تعریف شروط، خط مشی‌ها، سیاستها و آئین‌نامه‌هایی انجام گیرد که امکان شناسایی، حفظ، مداوا، معرفی و تفسیر منابع میراثی و نیز اعمال فرهنگی سنتی و کنونی را بدهد و همه اینها باید در یک مقوله و مفهوم گردشگری باشد.

۴-۲- با این که میراث فرهنگی حالتی از یک بیان جهانی را به خود گرفته است، باید به آمال و آرزوها و خواسته‌های جوامع گردشگرپذیر یا جمعیت‌های محلی در امر محدود کردن دسترسی‌های جسمی، روحی، اندیشه‌ای به پارهای اعمال فرهنگی، شناختها، باورها و حتی نسبت به پارهای اشیاء یا پارهای محوطه‌ها احترام بگذاریم و آنها را رعایت کنیم.

اصل ۵

فعالیت‌های گردشگری و حمایت از میراث باید از مجمع‌های گردشگرپذیر بهره‌مند شوند.

۱-۵- سیاستها، نگهداری و توسعه گردشگری باید موجب ارتقاء حالاتی شود که به توزیع متعادل شده فواید گردشگری بین سرزمینها و ناحیه‌ها مساعدت کند و سطوح توسعه اجتماعی و اقتصادی را افزایش دهد و در کاهش بار فقر سهمی داشته باشد.

۲-۵- مدیریت میراث و گردشگری باید منافع و امتیازات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تولید کند که به طور منصفانه‌ای بین مردان و زنان جوامع گردشگرپذیر، در تمام سطوح، بر مبنای آموزش، شکل‌گیری و خلق فرصت‌های شغلی تمام وقت توزیع شود.

۳-۵- بخش گویایی از درآمدهای ناشی از بهره‌برداری گردشگری از میراث باید صرف حمایت، حفاظت و معرفی محوطه‌های میراثی و در مقوله و مفهوم طبیعی و فرهنگی آن شود. بازدید کنندگان باید تا حد ممکن از وجود چنین روند مالی مطلع شوند.

۴-۵- برنامه‌های توسعه گردشگری میراث باید آموزش و بکارگیری راهنمایان و مفسران محوطه‌های ناشی از جوامع گردشگرپذیر را، به منظور مساعدت به مهارت‌ها و کاردانیهای جمعیت‌های محلی برای معرفی و تفسیر ارزشهای فرهنگی خاص خودشان، تشویق کنند.

۵-۵- برنامه‌های آموزشی و تفسیری میراث فرهنگی که در بطن جوامع گردشگرپذیر به اجرا درمی‌آیند، باید موجب تشویق گسترش دامنه صلاحیت و شایستگی راهنمایان و مفسران محوطه‌ها باشند. این برنامه‌ها باید موجب اعتلای شناخت مردمان محلی از میراثشان و احترام گذاشتن به آنها باشد. اینها باید تشویق شوند که مستقیماً علاقمند به پذیرفتن مسئولیت میراث و حفظ آن باشند.

۶-۵- برنامه‌های دستگاه مدیریت توسعه گردشگری در

محوطه‌های میراثی باید جای مهمی را برای آموزش سیاستمداران، برنامه‌ریزان، پژوهشگران، ترسیم‌کنندگان، معماران، مفسران میراث، حافظان و مسئولان صنعت گردشگری و شکل‌گیری آنها در نظر بگیرند. آنان باید مشوقی باشند برای درک مسایلی که می‌توانند همکارانشان با آن مواجه شوند و به آنها کمک کنند تا راه حل این مسائل را بیابند.

اصل ۶

برنامه‌های ارتقاء توریستی باید از ویژگیهای میراث طبیعی و فرهنگی حمایت کند و به آنها ارزش دهد.

۱-۶- برنامه‌های ارتقاء گردشگری باید انتظارات واقع‌گرایانه را برانگیزد و به شیوه‌ای مسئولانه بازدید کنندگان را از امکانات بالقوه ویژگیهای میراثی خاص محوطه‌ها و جماعت گردشگرپذیر آگاه کند و از این طریق آنها را تشویق به رفتارهای مناسب نماید. ۲-۶- مجموعه‌های میراثی و مجموعه‌ها باید promus باشند و به شیوه‌ای اداره شوند که قانونی بودن آنها حمایت و حفظ گردد. باید با محدود کردن نوسانات کنترل نشده بازدید کنندگان و با پرهیز از پدیده‌های رفت و آمد بیش از حد در یک مکان و در یک زمان، به بهترین شرایط بازدید مساعدت شود.

۳-۶- برنامه‌های ارتقاء گردشگری باید به توزیع گسترده منافع مساعدت نماید و فشاری را سبک کند که روی پرجمعیت‌ترین محوطه‌ها سنگینی می‌کند. این برنامه‌ها باید بازدیدکنندگان را تشویق کند تا به روشی گسترده‌تر عناصر گوناگون میراث طبیعی و فرهنگی یک ناحیه یا یک محل را تجربه کنند.

۴-۶- ارتقاء، توزیع و فروش محصولات هنرمندان صنعتگر محلی و سایر محصولات باید به توزیع مجدد عقلایی منافع اقتصادی و اجتماعی که به نفع جوامع گردشگرپذیر است مساعدت نماید، با تأمین این امر که همگونی فرهنگی آنها منهدم نشود.